

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Oppiminen elämänkaaren eri vaiheissa

KTKP010 Oppiminen ja ohjaus -opintojakso

Eija Hanhimäki ja Kaisu Peltoperä

Tällä luennolla:

- Esittäytyminen
- Näkökulmia oppimiseen elämänkaaren eri vaiheissa: *Mitä on tärkeää huomioida?*
 - 1) Oppiminen ja ohjaus eri vaiheissa elämää
 - 2) *Arvot ja etiikka* opetus- ja ohjaustyössä
 - 3) *Toimijuus ja identiteetti* oppimisessa ja ohjauksessa
 - 4) *Toiminnallisuus ja kokemuksellisuus* oppimisessa ja ohjauksessa
- Kokoava yhteenveto

Esittäytyminen

- TT, KM, yliopistonopettaja Eija Hanhimäki
Kasvatustieteiden laitos
- Oppiaineena kasvatustiede ja aikuiskasvatustiede
 - Aiempaa koulutus- ja työtaustaa mm. ohjausalalta (OKL) ja koulutusjohtamisesta Jyväskylän ja Helsingin yliopistoista
 - Opetus- ja ohjaustehtävät mm. kasvatustieteen perustutkinto-opetuksessa sekä aikuiskouluttajan pedagogisten opintojen ja yliopistopedagogiikan opetuksessa
 - Tutkimusalat: Koulutusjohtaminen ja johtajuuden etiikka; Arvot ja etiikka opetuksessa ja ohjauksessa; Kulttuuri- ja katsomussensitiivinen opetus ja ohjaus; Toimijuus, uratarinat ja uraohjauksen kehittäminen

- KT, tutkijatohtori Kaisu Peltoperä
Kasvatustieteiden laitos
- Oppiaineena varhaiskasvatustiede
 - Opetus- ja ohjaustehtävät mm. kasvatustieteen perustutkinto-opetuksessa, tutkimusmenetelmäopetuksessa, kandiditutkielmien ohjauksessa ja varhaiskasvatuksen ammatillisissa opinnoissa
 - Tutkimusalat: 24/7 yhteiskunta, varhaiskasvatuksen vuoroahoito, varhaiskasvatuksen pedagogiikka, siirtymät varhaislapsuudessa

Näkökulmia oppimiseen elämänkaaren eri vaiheissa:

1) Oppiminen ja ohjaus eri vaiheissa elämää

1. luennon kertausta: Oppimisen kaikkiallisuus

- Oppimisen ja oppimistilanteen luonne – oppiminen elämänkaaren eri vaiheissa eri tilanteissa: voit pohtia esim. omia oppimiskokemuksiasi näissä eri tilanteissa niin tarkoitettuna kuin tahottoman oppimisen kautta

Oppimisen kaikkiallisuus

Oppimisen luonne

(Jarvis 2004)

Tilanteen luonne	Tarkoitettu	Tahaton
	Formaali	Opetussuunnitelman mukainen oppiminen formaalissa koulutuksessa
Nonformaali	Tarkoituksellinen oppiminen työssä, harrastuksessa tms. ESIM.: urheiluseurassa opitaan pelaamaan jääkiekkoa	Tahaton oppiminen nonformaaleissa oppimistilanteissa ESIM.: urheiluseurassa opitaan nuuskaamaan
Informaali	Uusien tietojen ja taitojen opettelu arkipäivän tilanteissa ESIM.: opettelet kitaransoittoa itsekseksi	Tahaton arkipäivän oppiminen, sopeutuminen uusiin tilanteisiin ESIM.: opit huomaamattasi sinnikkyyttä soittoharrastuksen ohella

Jatkuvan oppimisen määrittelyä

”Jatkuvaa oppimista on hirveän vaikea määritellä lyhyesti, se läpäisee kaiken. Oppimista tapahtuu läpi ihmisen eliniän, mutta myös kaikissa konteksteissa. Se ei suinkaan rajoitu pelkkään viralliseen koulutukseen vaan kattaa koko elämän: opiskelun, työn ja vapaa-ajan.

On tärkeää muistaa, ettei jatkuva oppiminen typisty ainoastaan työelämän kehukseen ja talouden palvelemiseen. Se liittyy myös sivistystyöhön, harrastuksiin, työn ulkopuolella tapahtuvaan oppimiseen ja sen arvostamiseen. Tässä on alan toimijoillakin suuri vastuu siinä, miten näyttäydymme julkisuudessa ja tuomme eri näkökulmia esiin.”

Jatkuvan oppimisen professorin Päivi Hökän haastattelu:

<https://www.tuni.fi/fi/tutustu-meihin/tangolaulantaa-ja-tahtitieteita-suomen-ensimmäinen-jatkuvan-oppimisen-professori>

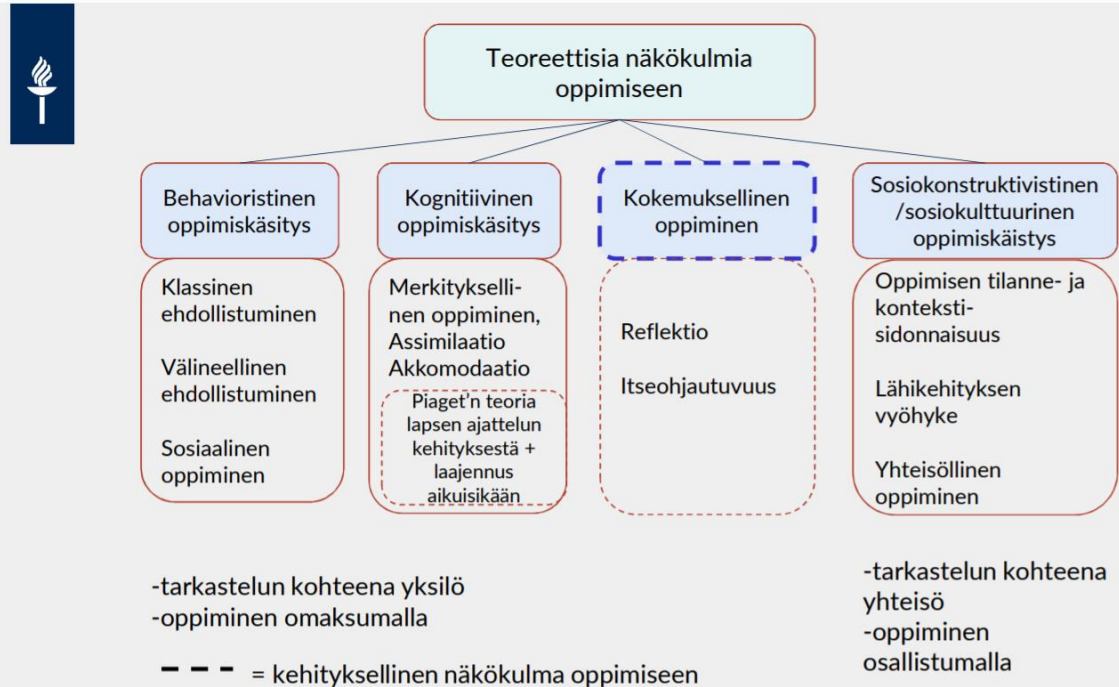
1. luennon kertausta: Oppimiskäsitykset

- Oppimiskäsityksen määritelmä niin yksilöllisenä käsityksenä oppimisesta kuin tieteelliseen tutkimukseen perustuvana käsityksenä oppimisesta
- Kuviossa yhteenveto oppimiskäsityksistä

Voit pohtia:

Millainen on oma oppimiskäsityksesi?

Miten oppimiskäsitykset näkyvät eri elämänkaaren vaiheissa tapahtuvassa oppimisessa ja ohjauksessa?

Ihmis- ja lapsikäsitys

- Oppimisen ja ohjauksen taustalla kuin myös eri oppimiskäsityksissä on taustalla ihmis- ja lapsikäsitys esim.
 - Behavioristinen oppimiskäsitys
 - Mekanistinen ihmiskäsitys: ihminen passiivisena, valmiin tiedon vastaanottajana
 - Kognitiivinen, kokemuksellinen ja konstruktivistinen oppimiskäsitys
 - Humanistinen ihmiskäsitys: ihmisen ainutlaatuisuus, luovuus, aktiivisuus ja itsensä toteuttaminen sekä vastuu ja vapaus
- Sosiokulttuurinen ihmis- ja lapsikäsitys (Vygotsky)
- Lapsuuden itseisarvo

Elämänkaaren eri vaiheet: kehityspsykologian näkökulma

(Nurmi ym. 2006)

- **Elämänkaaren (engl. *life span*) psykologinen näkökulma kehitykseen:**
 - Kehitys läpi elämän jatkuva prosessi (Baltes ym. 1998)
 - Sekä jatkuvaa eli kasautuvaa kehitystä että epäjatkuvaa eli muutoksia sisältävää kehitystä
 - Kehitykseen vaikuttavat kolme vuorovaikutuksessa toimivaa systeemiä:
 - 1) Ikä: fyysiset muutokset, ympäristön odotukset
 - 2) Historiallinen aika: esim. sota, nousu- tai lamakausi, jotka vaikuttavat esim. opiskelu- ja työmahdollisuuksiin ja perhe-elämään
 - 3) Epänormatiiviset yksilölliset elämäntapahtumat: esim. muutto tai onnettomuus
- **Ihmisen elämänkaaren vaiheet kehityspsykologian näkökulmasta:**
 - Varhaislapsuus (0-6 v.)
 - Keskilapsuus (noin 6-12 v.)
 - Nuoruus (noin 12-19 v.)
 - Aikuisuus (noin 20-65 v.)
 - Myöhäisaikuisuus ja vanheneminen (noin 65 v.-)

Oppiminen kehitysvaiheittain tarkasteltuna (Nurmi ym. 2006)

- **Varhaislapsuus:**
 - Perusta myöhemmin opittaville tiedoille ja taidoille
 - Piaget: sensomotorinen vaihe havainnoiden ja aktiivisesti liikkuen esim. toistot ja esioperationaalinen vaihe kielitaito laajenee, kuvitteelliset leikit
- **Keskilapsuus:**
 - Oppiminen keskeinen kehitystehtävä ja koulu keskeinen oppimisympäristö
 - Piaget: lapsen oman aktiivisuuden tukeminen ja lapsen ajattelun kehitystason huomioiminen opetuksessa
 - Vygotsky: lähikehityksen vyöhyke, scaffolding eli rakennustelineet oppimisen tukena
- **Nuoruus:**
 - Fyysinen kasvu, ajattelun kehittyminen, sosiaaliset suhteet etenkin ikätovereihin
 - Piaget: konkreetista abstraktis-formaaliin ajatteluun – minäkuvan hahmotus ja tulevaisuuden suunnittelu
- **Aikuisuus:**
 - Ammattitaidon hankkiminen ja ylläpito, työuran aloittaminen, perheen perustaminen jne.
 - Erikson: aikuisuuden psykososiaaliset kriisit: läheisyys – eristäytyminen ja tuottavuus - lamaantuminen
- **Myöhäisaikuisuus ja vanheneminen:**
 - Oppimisen ja muistitoimintojen yhteys, uusien asioiden kohtaamisessa tukeminen ja myönteisten oppimiskokemusten synnyttäminen
 - Erikson: elämän viimeisen kolmanneksen psykososiaalinen kriisi: minän eheys - epätoivo

Piaget ja Vygotsky – kehitysteorioiden vertailua

	Piaget	Vygotsky
Sosiokulttuurinen konteksti	Heikko vaikutus, oppiminen yksilöllistä	Vahva vaikutus, oppiminen yhteisöllistä
Vaiheet	Kognitiivisen kehityksen vaiheteoria	Ei yleisiä vaiheita
Kielen merkitys	Heikko: kieli mahdollistaa ajattelun näkyväksi tekemisen	Vahva: kieli muokkaa ajattelua
Kehityksen ja oppimisen keskeiset prosessit	Skeemat, adaptaatio, assimilaatio, akkomodaatio	Lähikehityksen vyöhyke, ohjauksen tuki, kieli ja muut kulttuuriset välineet
Opetuksen ja ohjauksen näkökulma	Tuetaan lasta tutkimaan ja löytämään tietoa itse	Tuetaan lapsia oppimaan yhdessä aikuisen ja kokeneempien vertaisten kanssa
Yhteistä:	Lapset ovat aktiivisia toimijoita omassa oppimisprosessissaan, tutkivan oppimisen näkökulma	

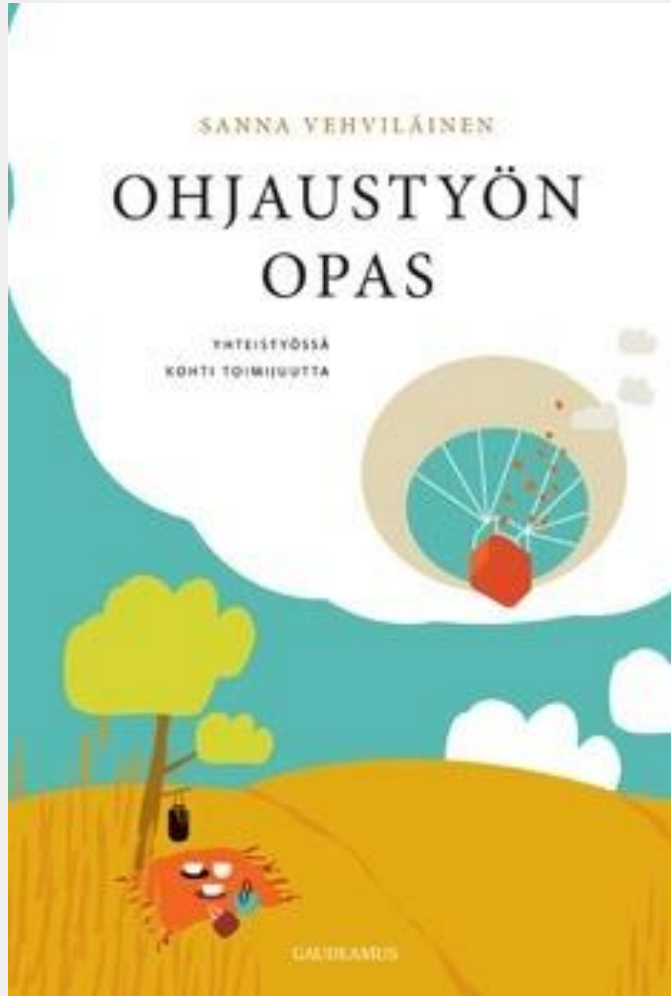
Oppimisen ohjaaminen

- Oppimisen ohjaaminen on oppimisen edistämistä *joko koulutusinstituutioissa tai niiden ulkopuolella*, esimerkiksi työssä tai harrastuksissa. Oppimisen ohjaamisessa *sisällön ohella* tai sen sijaan tavoitteissa painottuvat *oppimaan oppimisen taidot*. Toiminnassa keskeistä on oppimisprosessin ohjaaminen, vuorovaikutus, oppijoiden aloitteisiin tarttuminen, oppijan motivaation ja aktiivisuuden tukeminen sekä yksilöllisiin tarpeisiin vastaaminen (Lehtinen, Vauras & Lerkkanen 2016, 220–222).

Lähde: [Oppimisen ohjaaminen \(jyu.fi\)](https://www.jyu.fi/oppiminen/ohjaaminen)

Lähteitä ohjauksen maailmaan:

Vehviläinen 2014

Vance Peavy (1999)
Sosiodynaaminen ohjaus

Onnismaa 2011

Mitä ohjaus on?

Yhteistoimintaa, jossa vahvistetaan ohjattavan toimijuutta (Vehviläinen 2014)

Ajan, huomion ja kunnioituksen antamista (Onnismaa 2011)

Tilaisuus tutkia, mitä seurauksia siitä on, miten elämänsä elää, ja mahdollisuus pohtia, miten voisi elää (Peavy 1999)

Ohjauksen pedagogiikkaa

- **Ohjaus ja opetus:** (Onnismaa 2011)
 - Ajoittain korostettu ohjauksen ja opetuksen vastakkaisuutta: opettamisen näkeminen perinteisesti asiantiedon jakamisena, mitä se ei puhtaasti ole
 - Opetus ohjausta ja ohjaus pedagogista toimintaa: oppijan näkökulma opetukseen ja ohjaukseen
 - Ohjauksen avulla opitaan antamaan vanhoille kokemuksille uusia merkityksiä (reflektio)
 - **Ohjauksen tietoinen pedagogiikka:** (Vehviläinen 2014)
 - Parhaimpien pedagogisten toimintatapojen valinta ohjaustilanteissa
 - Valinnat ohjattavan toimijuutta etsien ja vahvistaen: esim. omien tietojen, taitojen ja voimavarojen tunnistamista, toimintatapojen toimivuuden arviointia, harjoitellaan uusia toimintatapoja
- Tuloksena ohjattavan rauhoittumisen tunne, varmuus, kykeneminen ja kuuluminen johonkin

Ohjauksen käytäntöjä elämänkaaren eri vaiheissa

(Lehtinen, Vauras, Lerkkanen 2016)

- Ohjausta annetaan oikea-aikaisesti ja -asteisesti
- Ohjaus tapahtuu kysymyksillä, vihjeillä, palautteilla
- Ohjaaja havainnoi ja kuuntelee: lasten/oppilaiden/ohjattavien aloitteet, kysymykset, vaikeudet ja tulkinnat ohjaavat suuntaa
- Ohjaaja muokkaa tehtävänantoa, tukea ja palautetta
- Vaatii ohjaajalta kykyä tunnistaa ohjattavien sen hetkinen kehitysaste
- Tavoitteena itseohjautuvuus
- Yhtenä tärkeänä ohjauksen tavoitteena oppijoiden motivaation ylläpitäminen - tarpeeksi haastavilla, muttei liian vaikeilla tehtävillä

Pohdittavaksi

- Pohdi omia tai lähipiiriisi liittyviä merkittäviä kokemuksiasi ja muistojasi oppimisesta ja ohjauksesta.
 - *Mistä tiedät, että oppimista tapahtui tai ohjaus oli onnistunutta?*

Näkökulmia oppimiseen elämänkaaren eri vaiheissa:

2) Arvot ja etiikka opetus- ja ohjaustyössä

Arvot? Etiikka? Moraali?

Itsenäistä pohdintaa:

- 1) Mitä nämä käsitteet sinulle tarkoittavat ja missä tilanteissa olet näitä pohtinut?
- 2) Mitkä arvot ja periaatteet ovat mielestäsi tärkeitä opetus- ja ohjaustyössä?

Arvot ja etiikka opetus- ja ohjaustyössä

Arvot puhuttavat meitä ja ohjaavat eettistä ajatteluaamme ja toimintaamme elämässä sekä opetus- ja ohjaustyössä

”Jäisikö jotain hyvin tärkeää tekemättä tai sanomatta, jos lähtö tulisikin jo tänään?”

– Maaret Kallio, HS, 13.1.2021

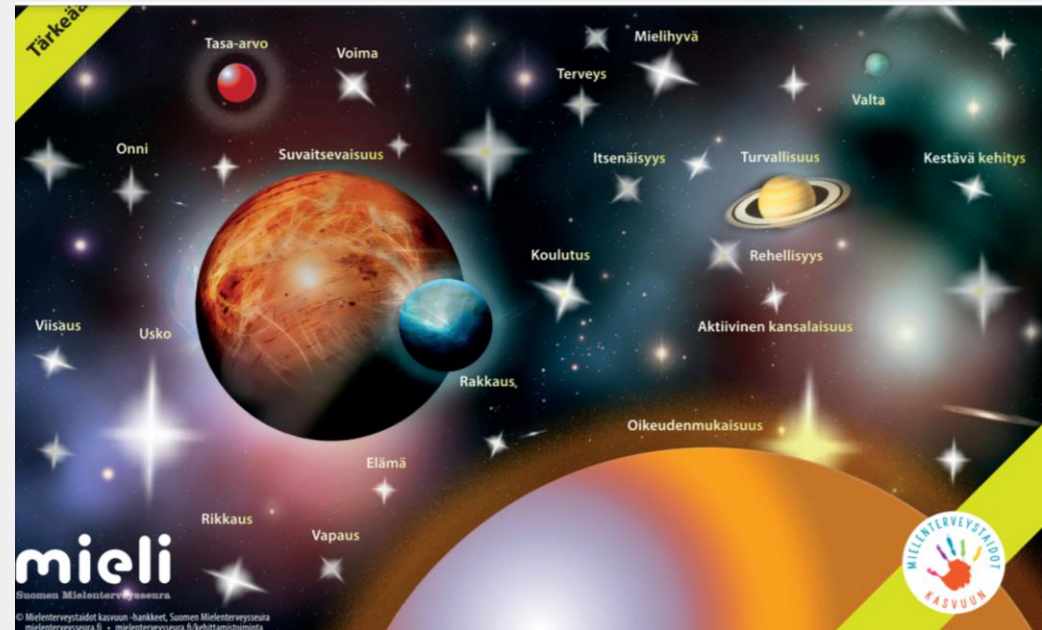
Etiikka ja moraalikäsitteinä

- **Etiikka:** kreikkaa (ethikos, ethos) (character, standards, custom, convention)
- **Moraali:** latinaa (mos, moris) (convention, custom, conduct)
- Etiikka: teoria moraalista, eettiset perusteet, ihmisen moraalista käyttäytymistä tutkiva tieteenala
- Moraali: arvot ja toimintasäännöt, jotka omaksutaan tietyssä yhteisössä
- Eettisten ohjeiden mukainen moraalinen toiminta = etiikka teoriana, moraalikäytäntönä
- Etiikkaa ja moraalialia käytetään usein synonyymeina samanlaisten etymologisten juurtensa vuoksi

Miten tunnistaa ja tiedostaa opetus- ja ohjaustyön perustana olevat arvot ja etiikan?

- Kasvatus- ja koulutusalan ammattieettisiin periaatteisiin ja niiden perustana oleviin arvoihin tutustuminen (eri ammattiliittojen ohjeet kuten OAJ, SURE, OPSIA, VOL jne.)
- Opetussuunnitelmien perusteissa olevat arvot sekä työyhteisöjen ja organisaatioiden arvot
- Omien ja yhteisöllisten arvojen reflektointiin monia työvälineitä ja myös aiempaa tutkimusta:
 - Esim. erilaiset valmennukset ja koulutukset
 - Myös osa kasvatustieteilijän koulutusta

Etiikka opetus- ja ohjaustyössä

- **Opettajan ammatti**
 - Itsenäinen professio: akateeminen koulutus, yhteiskunnan hyvinvoinnille olennainen palvelu
 - Vaativa asiantuntijatehtävä
 - Ammattietiikka kuuluu professioammatin luonteeseen (vrt. lääkäri, lakimies, pappi)
 - Ammatin edellyttämä asenne, vastuu ja suhtautumistapa työhön
 - Yhteiset ammatilliset arvot ja periaatteet
 - Ammattikunnan oma laadunvalvonta: korkea ammattitaito ja eettinen toiminta kaikissa tilanteissa

Etiikka opetustyössä

- **Opettajan työn vastuullisuus:**
 - Tieto ja ammattitaito
 - Työn arvo- ja normipohja
 - Kumpikaan ei voi korvata toista ja vaatii jatkuvaa ammattitaidon ylläpitoa
 - Herkkyys ja valmius tunnistaa eettiset ongelmatilanteet ja toimia eettisesti
- **Juridiset ja eettiset kysymykset erillään:**
 - Opettajan perustehtävä ja vastuu opetustyön lainsäädännössä ja normeissa, opetuksen sisältö opetussuunnitelmassa
 - Ammattietiikan perustana sisäistetty käsitys ammatin moraalisesta vaativuudesta
 - Lähtökohtana YK:n ihmisoikeuksien julistus:
<http://www.ihmisoikeudet.net/index.php?page=ykn-julistukse-ja-sopimukset>
 - Ei perustu pakkoon tai ulkopuoliseen valvontaan vaan ”sisäinen valvonta”

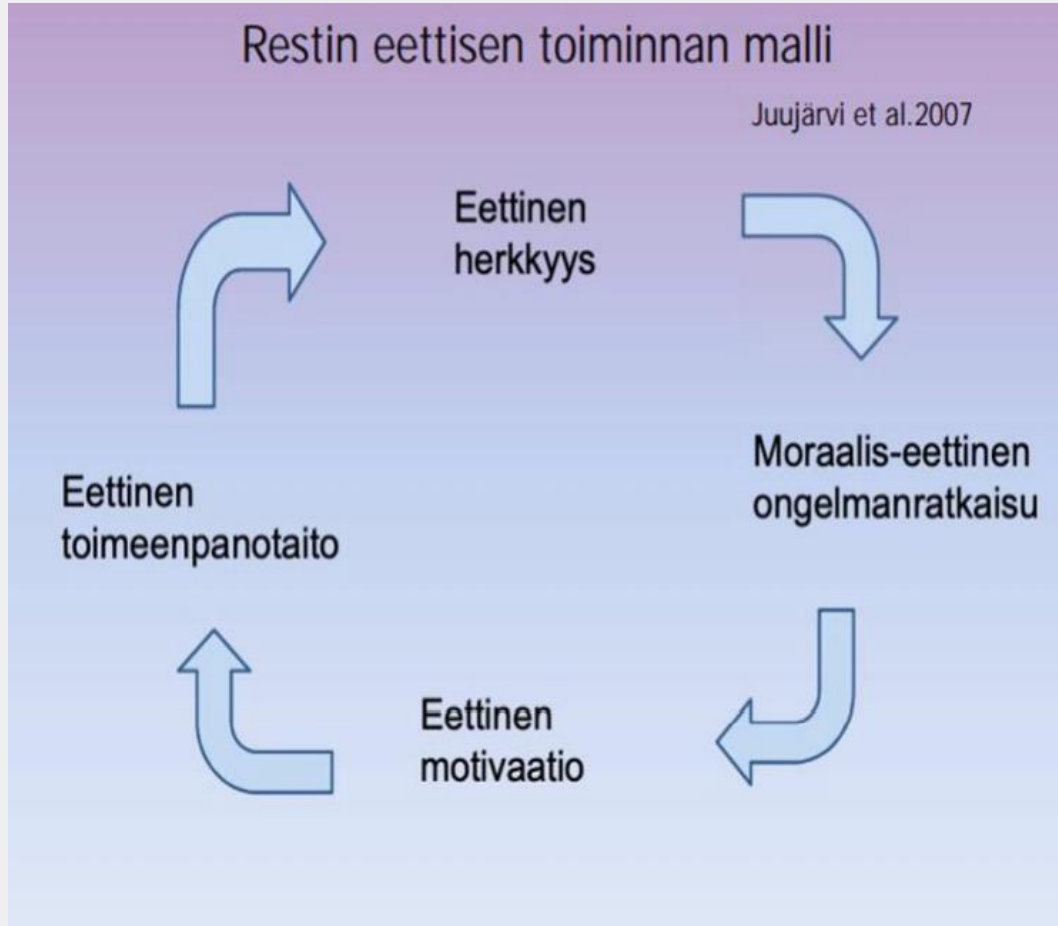

Opettajan eettiset periaatteet

- Opettajan ammattieettisiä ohjeita julkaistu USA:ssa jo 1950- ja 1970-luvulla, Euroopassa ovat yleistyneet 1990-luvulla
 - OAJ julkaisi v. 1998 (uudistettiin v. 2014)
 - Väljät ohjeet, joita voi soveltaa erilaisissa opetustehtävissä
 - Tausta-arvot: ihmisarvo, totuudellisuus, oikeudenmukaisuus sekä vastuu ja vapaus
- Valta ja vastuu: opettaja lähempänä lasta/oppilasta/opiskelijaa kuin aiemmin
 - Lapsen oikeudet, lapsen etu
 - Vastuu oppijan kehityksestä, yhteistyö, arviointi
 - Sisäistynyt eettisyys suojana ja resurssina:
 - Ammattietiikka ohjaa vuorovaikutusta
 - Oman toiminnan motiivien ja päämäärien eettinen pohdinta ja arviointi
 - Ei aseman väärinkäyttöä

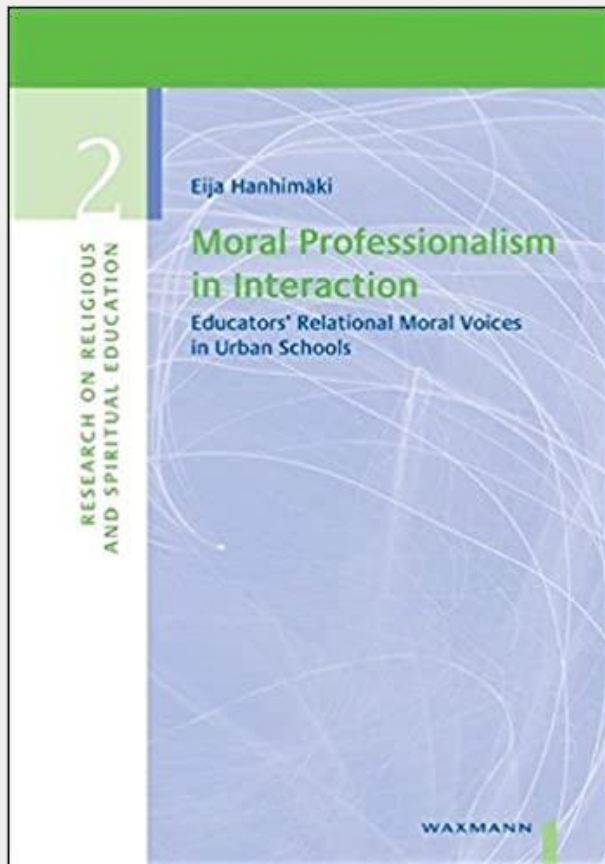
Eettisen toiminnan malli

- Eettinen herkkyys: ymmärtää, että asiassa on eettinen jännite/ongelma
- Moraalis-eettinen ongelmanratkaisu: osaa pohtia, arvioida, argumentoida moraalista kysymystä ja päätyy ratkaisuun
- Eettinen motivaatio: mikä saa/ei saa toimimaan eettisesti
- Eettinen toimeenpanotaito: moraalinen selkäranka, on toimeenpanotaitoa = pysyn "oikealla" linjalla vaikka painostettaisiin tai lahjottaisiin

Opettajien ja ohjaajien arvoja ja etiikkaa – tutkimuksia ja oppaita

Moraalinen ammatillisuus: huolenpito, kunnioitus ja yhteistyö (Hanhimäki 2011)

"Parhaimmillaan on vain ihminen ihmiselle ja huolenpito, kunnioitus ja yhteistyö heidän välillään."
(alakoulun miesrehtori)

**Näkökulmia oppimiseen
elämänkaaren eri vaiheissa:**

**3) Toimijuus ja identiteetti
oppimisessa ja ohjauksessa**

Käsitteiden määrittelyä: Toimijuus

- Toimijuus: ihmisten käyttäytymistä ja toimintaa, niiden luonnetta ja merkitystä, yksilön vapautta suhteessa kulttuurisiin käytäntöihin ja rakenteisiin
- Yksilön tai ryhmän *kyky toimia omaehtoisesti, tavoitteellisesti ja tietoisesti* erilaisissa tilanteissa
- Toteutuu vuorovaikutuksessa ja sosiaalisen ympäristön tuottamissa raameissa
- Toimijuuttaan hyödyntävä yksilö tarttuu toimeen, kokee voivansa vaikuttaa yhteisiin asioihin ja kokee tunteen oman elämän hallinnasta, toisaalta myös mahdollisuus olla osallistumatta (Lipponen, Kumpulainen & Hilppö, 2016; Virkki 2014)
- Toimijuus on edellytys osallistua yhteiseen toimintaan, mutta myös osallistumisen tulos (Rainio 2007)
- Omaehtoinen toiminta, toimijuus
 - Kokemus itsestä toimijana
 - Toimintaa koskevat mahdollisuudet ja rajoitukset

Toimijuuden ulottuvuudet (Jyrkämä 2008)

- Vaikuttavat siihen, miten yksilö toimii ja osallistuu erilaisiin tilanteisiin
- **Haluta** – motivaatio, päämäärät, tavoitteet
- **Osata** – elämän aikana opitut tiedot ja taidot
- **Kyetä** – fyysiset ja psyykkiset ominaisuudet
- **Tuntea** – tunteiden, arvostuksen, omien arvioiden liittäminen erilaisiin tilanteisiin ja kokemuksiin
- **Voida ja täytyä** – eri tilanteiden tuomat mahdollisuudet ja rajoitukset (fyysiset ja sosiaaliset) toimia tietyllä tavalla

Ammatillinen toimijuus

(Vähäsantanen, Paloniemi, Räikkönen, Hökkä ja Eteläpelto 2017)

- Päätösten tekeminen (työssä)
- Kuulluksi tuleminen (työssä)
- Yhteisiin (työ)käytäntöihin osallistuminen
- (Työ)käytäntöjen uudistaminen
- (Ammatillisen) identiteettien neuvottelu
- Uran rakentaminen

Käsitteiden määrittelyä: identiteetti

- Identiteetti
 - *Ajassa prosessimaisesti muuttuva käsitys itsestä*, joka muotoutuu sosiaalisessa todellisuudessa ja vuorovaikutuksessa (Butler 1990; Burr 2003; LaPointe 2011, 12-13 mukaan)
 - Identiteetti alkaa muodostua jo varhaislapsuudessa erilaisten (oppimis)kokemusten kautta sosiaalisessa vuorovaikutuksessa toisten kanssa
 - Uraidentiteetti: mitä yksilö on tai haluaa olla työssään (Meijers 1998), *perustana arvot, arvostukset ja merkityksen etsintä omalle elämälle* koulutuksessa ja työssä (Hall 1971, 1976)
 - Identiteetistä käsin tehdyt valinnat näkyvät käytännön toimijuuksina eli valintoina ja tekoina omassa (koulutus- ja työ)elämässä
 - Identiteetti punoo yhteyksiä yksilön elämänhistorian, koulutuksen ja työn välillä

Identiteetti, toimijuus, oppiminen ja ohjaus

- Identiteetti toimii kompassina ja toimijuus suunnistamisena urapolulla tuon kompassin avulla: esim. Hanhimäki, Vähäsantanen & Rantanen 2021: Tutkimus korkeakoulutettujen urapoluista toimijuuden ja identiteetin näkökulmista: <https://journal.fi/aikuiskasvatus/article/view/112753>
- Miten identiteetti ja toimijuus suhteutuvat oppimiseen ja ohjaukseen sekä opetus- ja ohjaustyöhön?
 - Opettajuuden ja ohjaajuuden ytimessä käsitys omasta identiteetistä (kuten omista arvoista ja työn merkityksellisyydestä)
 - Identiteettiin ankkuroituvat käsitykset konkretisoituvat toimijuutena eli esim. konkreettisina tekoina ja päätöksinä, jotka pohjaavat arvoihin ja eettisiin periaatteisiin
 - Ammatillisen asiantuntijuuden kehittyessä myös nämä kaikki kehittyvät ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään – tärkeää juuri *tiedostaa nämä eri ulottuvuudet itsessään ja omassa opetus- ja ohjaustyössä eri-ikäisiä oppijoita kohdattaessa*

Tunteet, toimijuus ja oppiminen

- Tunteet työyhteisössä: parhaimmillaan ilmapiirin rakentaminen ja tuottavuuden lisääminen (Hökkä ym. 2020)
- Tunnetoimijuuden ulottuvuudet: omat tunnetaidot ja tunteisiin vaikuttaminen työssä
 - Korostuu yksilön tunteisiin liittyvää osaaminen: tietoisuus tunteista, tunteiden tunnistaminen ja ymmärtäminen sekä toimiminen ja vaikuttaminen tämän tietoisuuden ja osaamisen avulla
- Tunnetoimijuuden yhteys sekä työn imuun että tunneilmastoon
 - Osoittaa tunteiden sosiaalisen luonteen: tunteet jaettuina ja vaikuttavat arjen työkäytännöissä
 - Tunnetoimijuus ja sen tuki työssä -verkkokirjan osoite: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8284-3>
- Tunnetaitokasvatus keskeistä läpi elämänkaaren esim. Tunnetaitojen opetusta eri koulutusasteilla yhä enemmän

Pohdittavaksi

- Olemme puhuneet arvoista ja etiikasta sekä toimijuudesta ja identiteetistä opetuksessa ja ohjauksessa
 - Pohdi, mitä ajatuksia nämä näkökulmat herättivät

**Näkökulmia oppimiseen
elämänkaaren eri vaiheissa:**

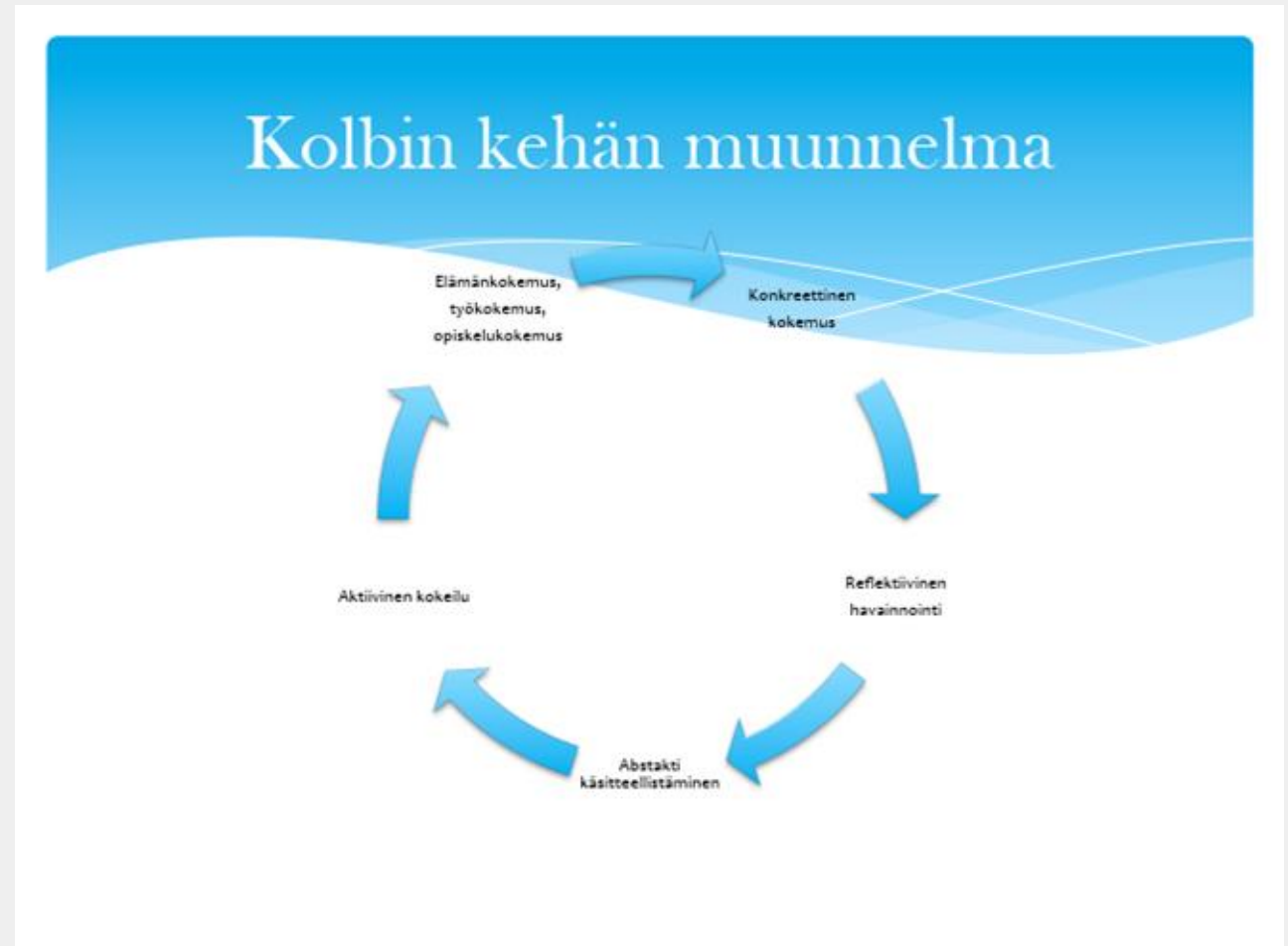
**4) Toiminnallisuus ja
kokemuksellisuus
oppimisessa ja ohjauksessa**

Toiminnallisuus ja kokemuksellisuus oppimisessa ja ohjauksessa

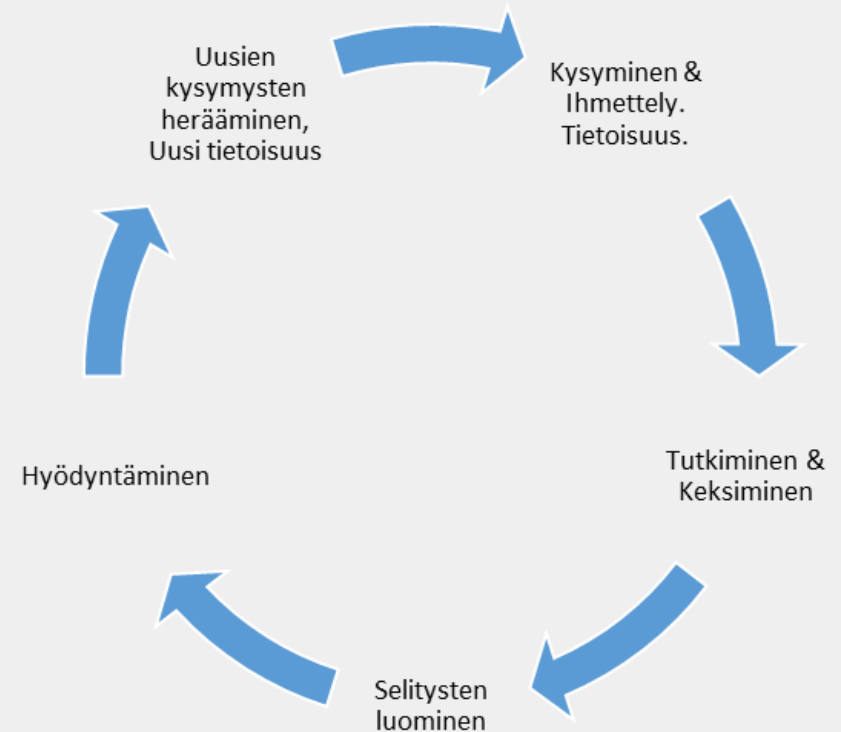
- Kokemuksellinen oppiminen:
 - Kolbin teoria (1. luento)
 - Särö-kokemukset, reflektio (esim. videot ja oppimispäiväkirjat), oppimiselämäkerta (Brookfield: tiedostamattoman reflektio)
- Tutkiva oppiminen
- Leikki ja pelillisuus

Tutkivan oppimisen prosessi

- Kontekstin luominen
- Kysyminen, ihmettely, tietoisuus
- Tutkiminen ja keksiminen
- Kriittinen arviointi
- Uuden tiedon hankkiminen
- Uusien kysymysten tarkentuminen
- Selitysten luominen/teorian kehittäminen
- Hyödyntäminen ja prosessin jakaminen yhteisölle

Mukaellen lähteistä: Bredekamp & Rosegrant 1992;
Lipponen 2017; Turja 2017

Leikki oppimisen välineenä

- Leikki on keskeinen varhaiskasvatuksen pedagoginen menetelmä
- Valitettavasti kuitenkin varhaiskasvatuksen ammattilaiset itse saattavat esittää leikin oppimisen vastakohtana (Peltoperä, 2021)
- Leikissä lapsi toimii lähikehityksen vyöhykkeellä (Vygotsky)
- Leikissä lasten toimijuus kehittyy, kokeillaan erilaisia rooleja
- Leikkimaailmoissa yleensä juonia, joita ratkaistaan ja näin kehittyvät ongelmanratkaisutaidot
- Leikkiä pidetään jopa tärkeimpänä oppimismotivaation synnyttäjänä (Hakkarainen, 2009)
- Ohjauksen näkökulmia: Aikuinen voi olla tuottavasti keskeneräinen: aikuinen jättää tietoisesti tekemisen kesken, josta lapsi jatkaa ja oppii uutta (Elkonin 2001)
- Mikä on leikin/leikillisyyden merkitys esim. koululaisten ja aikuisten oppimisessa?
 - Draama, improvisaatio, teatteri
 - Oppimispelit

Pelillisuus opetuksessa ja ohjauksessa

- Pelillisuus - oppiminen, leikki ja teknologia yhdistyvät
- Oppimispelejä:
 - Ensimmäistä lastaan odottavien vanhempien BabyTrail – oppimispeli, Polku hyvinvoivaan vauvaperhe-elämään peli vanhemmille, ammattilaisille ja päättäjille, JY 2017
 - OIVA - Lasten oikeudet ja osallisuus varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja alkuopetuksessa -hankkeen Lapsen oikeuksien peli, JY 2021
 - Ekapelit varhaiskasvatus- ja alakouluikäisille
 - Smartkid Maths, matematiikkapeli ja monia, monia muita...

Mertala, Pekka, 2018 väitöskirja:

- Kysymyksiä: tuoko pelit lisäarvoa pedagogiikkaan?
- Eri näkökulmat: opettaja näkee oppimisen välineen, lapsi pelin ja hauskanpidon. -> Parhaimmillaan nämä kaksi yhdistyvät, voihan oppiminenkin olla hauskaa!
- Motivaatio pelillisyyteen: Lapsia kiinnostavat tietyt pelit, joihin oppimispelit eivät välttämättä kuulu
- Kriittinen monilukutaito

**Kokoava
yhteenvedo:**

**Oppiminen
elämänkaaren
eri vaiheissa**

Kokoava yhteenveto

- **Oppimista läpi elämän, vaihtaen muotoaan** ja oppimisen ohjaamisessa sisällön ohella tärkeää mm. oppimaan oppimisen taidot ja oppijan tukeminen
 - "Kuuntelu ja kunnioitus – **kuuntelen sinua ymmärtääkseni sinua**"
- **Samat arvot ja eettiset periaatteet** oppimisen, kasvatuksen, opetuksen ja ohjauksen perustana eri ikävaiheissa
 - "Parhaimmillaan on vain ihminen ihmiselle ja huolenpito, kunnioitus ja yhteistyö heidän välillään"
- Toimijuus ja identiteetti oppimisessa ja ohjauksessa: **"Minä ja me teemme asioita, asioita ei vain tapahdu meille"**
- Toiminnallisuudella ja kokemuksellisuudella **pedagogista lisäarvoa**, syvyyttä ja laajuutta oppimiseen ja ohjaukseen - **myös kriittisyys**: sisältö tärkeää

Minkä ajatuksen viet mukanas täältä luennolta?

Keskeiset lähteet

- Hökkä, P. ym. 2020. Tunnetoimijuus ja sen tuki työssä. JYX. Elektroniset kirjat. Jyväskylän yliopisto.
- Nurmi, J. ym. 2006 (tai uudempi painos). Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOY.
- Eteläpelto, A., Vähäsantanen, K., Hökkä, P., & Paloniemi, S. (2014). Miten käsitteellistää ammatillista toimijuutta työssä? *Aikuiskasvatus*, 34(3), 202-214.
- Hökkä, P. ym. 2020. Tunnetoimijuus ja sen tuki työssä. JYX. Elektroniset kirjat. Jyväskylän yliopisto.
- Lehtinen, E., Vauras, M. & Lerkkanen, M.-K. 2016. *Kasvatuspsykologia* (3. uud. p.). PS-kustannus.
- Nurmi, J. ym. 2006 (tai uudempi painos). Ihmisen psykologinen kehitys. WSOY.
- Onnismaa, J. 2007. *Ohjaus- ja neuvontatyö. Aikaa, huomiota ja kunnioitusta*. Gaudeamus.
- Tirri, K. & Kuusisto, E. 2019. *Opettajan ammattietiikkaa oppimassa*. Gaudeamus.

**Kiitos paljon ja
innostavia opiskeluhetkiä**

t. Eija ja Kaisu

